

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav českého jazyka a teorie komunikace

Bakalářská práce

Kateřina Staňková

Vývoj urbanonymického systému v Českém Krumlově

Development of the urban toponymic system in Český Krumlov

Praha 2023

Vedoucí práce: PhDr. Pavel Štěpán, Ph.D.

Poděkování

Ráda bych poděkovala PhDr. Pavlu Štěpánovi, Ph.D. za jeho vstřícnost, cenné rady a odborné vedení bakalářské práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 4. května 2023

Kateřina Staňková

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá vývojem urbanonymického systému v městě Český Krumlov. Práce obsahuje korpus českokrumlovských urbanonym, který je analyzován z několika hledisek: z hlediska sémantické motivace, formy jednotlivých názvů a vztahu německého a českého jazyka. Dále se práce zabývá fenoménem urbanonymických subsystemů. Jednotlivé názvy jsou sledovány v jejich vývoji zejména od počátku dvacátého století po současnost.

Klíčová slova

Český Krumlov, urbanonymie, urbanonymické subsystemy, sémantická motivace, formální klasifikace

Abstract

This bachelor thesis explores the development of the urban toponymic system in Český Krumlov. The thesis contains a corpus of urbanonyms of the city, which is analysed from several points of view: semantic motivation, the form of names and the relation between the German and Czech language. The thesis also deals with the phenomenon of urbanonymic subsystems. Particular names are studied in their development from the beginning of the twentieth century up to the present.

Keywords

Český Krumlov, urban toponyms, urbanonymic subsystems, semantic motivation, formal classification

Obsah

Úvod.....	7
1 Teoretická část	8
1.1 Charakteristika urbanonym.....	8
1.2 Metodologie výzkumu	9
2 Praktická část	10
2.1 Korpus urbanonym v Českém Krumlově	10
2.1.1 Urbanonyma a společenské faktory.....	10
2.1.2 Přehled vývoje urbanonym v Českém Krumlově.....	10
2.2 Vývoj urbanonymického systému z různých hledisek	40
2.2.1 Sémantická motivace a formální stránka jednotlivých názvů	40
2.2.2 Vztah mezi českými a německými názvy.....	47
2.3 Fenomén urbanonymických subsystémů	48
Závěr	50
Seznam použité literatury a odborných pramenů.....	52
Přílohy.....	56

Úvod

V této bakalářské práci se zabýváme urbanonymií Českého Krumlova. Konkrétně zde pojednáváme o vývoji názvů ulic a náměstí města, přičemž jsme zaměřili pozornost primárně na dvacáté století a současnost.

Naše bakalářská práce se skládá ze dvou hlavních částí: z části teoretické a praktické. V prvním zmíněném oddílu se zabýváme charakteristikou urbanonym, jejich zařazením do onymického systému a různými pojetími, které v současné onomastice panují. Další část teoretického oddílu tvoří popis metodologie našeho výzkumu. V této kapitole se věnujeme mj. archivním dokumentům, se kterými jsme během výzkumu pracovali.

Následující praktická část bakalářské práce obsahuje především námi vytvořený korpus urbanonym Českého Krumlova, který zachycuje vývoj názvů ulic a náměstí. V korpusu můžeme srovnávat současnou podobu urbanonym s podobou názvů na počátku dvacátého století, během první republiky, během nacistické okupace, v rozmezí let 1945–1948, 1948–1989 a po roce 1989. Dále v praktickém oddílu analyzujeme náš onymický materiál z různých hledisek. Věnujeme se porovnání uličního názvosloví dle sémantické motivace, provádíme formální klasifikaci urbanonym, pojednáváme o vztahu německých a českých názvů a také se dotkneme fenoménu urbanonymických subsystémů.

Práci uzavírají přílohy. Jedná se o fotografie, které jsme pořídili ve Státním okresním archivu Český Krumlov z fondu Městský národní výbor Český Krumlov, kart. 68 – pojmenování ulic 1945–48. Jedná se o cenný materiál, díky kterému jsme mohli zjistit jednak některé realizované změny v uličním názvosloví, jednak takové návrhy, které zůstaly pouze na papíře a k jejich realizaci nedošlo.

Zkoumané město a období byly zvoleny záměrně. Český Krumlov se nachází v místě, které patřilo do území tzv. Sudet, tedy do pohraničních oblastí dnešního Česka, které obývali převážně lidé německé národnosti. Proto je zajímavé v takovémto území sledovat konkurenci českého a německého jazyka. Zaměření primárně na dvacáté století jsme zvolili proto, že se jedná o dobu, ve které byl „*system zeměpisných jmen významně ovlivňován politikou, nacionalismem, společenskými proměnami, kulturou*“ (David, 2011, s. 13).

Co se týče tématu vývoje urbanonymického systému v Českém Krumlově, jsou nám známy práce Anny Kubíkové (1999 a 2003), avšak ty se zaměřují pouze na oblast městské památkové rezervace. My se toto téma snažíme v rámci naší práce rozšířit na celé území Českého Krumlova.

1 Teoretická část

1.1 Charakteristika urbanonym

Nejprve se budeme věnovat charakteristice urbanonym. Jedná se o skupinu vlastních jmen, kterou můžeme zařadit mezi abionyma¹, konkrétněji mezi toponyma². Definovat tuto skupinu toponym není jednoduché, jelikož v české onomastice v tomto ohledu nepanuje jednota. V literatuře můžeme narazit na pojetí užší a širší.

Např. Nový encyklopedický slovník češtiny bychom mohli považovat za představitele tzv. širšího pojetí. Jako definici uvádí, že urbanonymum je „*vlastní jméno místní (toponymum) označující objekty ležící na katastru města; nejvýznamnějšími reprezentanty jsou vlastní jména ulic, náměstí a veřejných prostranství.*“ Vzápětí ale dodává, že „*převládá názor, že u. jsou vlastní jména sídelních i nesídelních objektů ležících na katastru (podle jiného mínění jen v historickém jádru) města: (a) městských obvodů, čtvrtí, urbanistických obvodů, sídlišť; (b) náměstí, ulic, parků a jiných veřejných prostranství; (c) mostů, podchodů, památníků, soch, fontán. Někdy se k u. řadí též (d) vlastní jména významných objektů sídelního i nesídelního charakteru, např. divadel, kin, muzeí, sportovních hal a stadionů, hotelů, restaurací, kostelů, kaplí, obytných vil, bytových, administrativních a obchodních komplexů, nemocnic, lázeňských pavilonů, léčivých pramenů, částí městských opevnění apod.; (e) významných místností a sálů; (f) tratí, stanic a zastávek (železničních, autobusových atd.); letišť*“ (David, 2017).

Jako příklad tzv. užšího pojetí bychom mohli uvést definici Jany Matúšové (1989, s. 187): „*Urbanonyma se obvykle chápou jako názvy ulic, náměstí, veřejných prostranství apod. Jde tedy o názvy člověkem vytvořených a zpravidla osídlených objektů, sloužící k orientaci ve městě.*“

Jaroslav David ve své knize *Smrdiv, Brežněves a Rychlonožkova ulice* (2011, s. 15) shrnuje: „*urbanonymum (uliční jméno) označuje vlastní jména městských objektů, v úzkém slova smyslu ulic a náměstí, v širokém pojetí sem náleží také jména mostů, parků, budov, podniků, zastávek městské dopravy apod.*“ V této práci se přikláníme k pojetí urbanonym v úzkém slova smyslu a pracujeme proto pouze s názvy ulic a náměstí v Českém Krumlově.

¹ Abionymum: „*V onomastice souhrnný termín pro vlastní jména neživých objektů a jevů, a to přírodních [...] nebo člověkem vytvořených*“ (Pleskalová, 2017).

² Toponymum (vlastní jméno zeměpisné): „*Označuje vlastní jména mapově zachytitelných objektů, nacházejících se na zemském povrchu*“ (David, 2011, s. 13).

1.2 Metodologie výzkumu

Během výzkumu urbanonym Českého Krumlova jsme se opírali především o archivní zdroje. Z jednotlivých map a dalších archivních dokumentů jsme zjistili názvy uličních jmen ve městě. Díky tomu jsme sestavili korpus, který zachycuje vývoj českokrumlovských urbanonym.

Ve Státním okresním archivu v Českém Krumlově jsme měli k dispozici mj. tři plány města: Plán města Český Krumlov Bohuslava Coufala z roku 1949, Orientační plán Českého Krumlova Bohuslava Coufala z roku 1959 a Orientační plán města Český Krumlov z roku 1972 (všechny tři ze sbírky map a plánů SOKA Český Krumlov). Dále jsme zde měli možnost nahlédnout do voličských seznamů z roku 1929 (z fondu s názvem Okresní úřad Č. Krumlov). Velmi důležitá pro tuto bakalářskou práci byla též vyhláška z roku 1946 a sdělení osidlovacího úřadu z roku 1948 (obojí z fondu s názvem Městský národní výbor Český Krumlov, MNV-1, i. č. 281, kart. 68 – pojmenování ulic 1945–48). Oba dokumenty totiž obsahují výpis ulic.

Dále jsme pracovali se sčítacími archy sčítání lidu z let 1900 a 1921, které jsou přístupné na webových stránkách Státního oblastního archivu v Třeboni. V Národním archivu jsme měli k dispozici digitalizovaný přehled obvodů Českého Krumlova, díky kterému jsme zjistili podobu urbanonym v roce 1939. Jako další zdroje ke zjištění podoby urbanonym nám posloužily plány města z let 1964, 1993 a 1995.

Z webových stránek Českého úřadu zeměměřického a katastrálního jsme zjistili současnou standardizovanou podobu urbanonymického systému: čerpali jsme ze seznamu adresních míst z databáze RÚIAN (Registru územní identifikace, adres a nemovitostí). Na Geoportálu ČÚZK jsme také využili katastrální mapu evidenční z roku 1928.

Velmi přínosná pro nás byla práce Anny Kubíkové, vynikající místní znalkyně a dlouholeté pracovnice oblastního archivu. Čerpali jsme z její statě *Vývoj názvů komunikací na území městské památkové rezervace Český Krumlov* (1999) a také z práce *Vývoj názvosloví městské památkové rezervace Český Krumlov* (2003).

2 Praktická část

2.1 Korpus urbanonym v Českém Krumlově

V této kapitole představujeme korpus českokrumlovských urbanonym. Nejprve však stručně shrneme nejdůležitější politické změny dvacátého století, podle kterých jsme si rozčlenili sledované období. Tyto zvraty totiž vedly ve větší či menší míře ke změnám uličního názvosloví.

2.1.1 Urbanonyma a společenské faktory

V této podkapitole se opíráme o následující publikace: Milan Harvalík: *Synchronní a diachronní aspekty české onymie* (2004) a Tereza Klemensová: *Zeměpisné názvy v pohraničí po roce 1945 na příkladu okresu Jeseník* (2021).

Nyní už přistoupíme k samotné periodizaci. První důležitý předěl je rok 1918, kdy se rozpadlo Rakousko-Uhersko a vznikla Československá republika. Tento zlom v urbanonymii znamenal zánik názvů, které odrážely dobu císařství. Německá jména byla počesťována, a tak v pohraničí vznikla „dvojjmenná soustava (česko-německá)“ (Klemensová, 2021, s. 51). Dalším významným zlomem je pro nás rok 1938, kdy Československá republika přišla o své pohraničí, což předcházelo německé okupaci v následujícím roce. V tomto období byly odstraňovány názvy, které upomínaly na tradice první republiky a zároveň se objevovala urbanonyma oslavující představitele třetí říše. V roce 1945 se tyto názvy opět odstraňovaly. Český Krumlov, stejně jako ostatní města v pohraničí, byl postihnut celkovou degermanizací, v toponymii byla zavedena „česká jednojmennost“ (Klemensová, 2021, s. 51). Následné uchopení vlády komunistickou stranou v roce 1948 opět vedlo k tomu, že jména, která symbolizovala tradice a hodnoty předválečného Československa, mizela. Objevují se označení, která ctí komunistické státníky a ideology nebo často odrážejí realie tehdejšího života společnosti. Posledním mezníkem pro nás je rok 1989, kdy jako důsledek politických změn zanikaly názvy, které byly spjaté se socialismem a komunismem a velmi často se nové názvy navracely k tradicím předmnichovské republiky.

2.1.2 Přehled vývoje urbanonym v Českém Krumlově

Následuje seznam názvů ulic a náměstí v Českém Krumlově, díky kterému můžeme sledovat změny v názvosloví. Je rozdělen podle místních částí, kterých je v Českém Krumlově celkem

deset (Vnitřní Město, Latrán, Horní Brána, Nádražní Předměstí, Plešivec, Domoradice, Vyšný, Nové Dobrkovice, Nové Spolí a Slupenec). Výjimku v korpusu tvoří městská část Nové Dobrkovice, která zde není vůbec zastoupena. Nenajdeme v ní totiž žádné názvy ulic.

Každé urbanonymum je v našem korpusu uvedeno číslicí a tučně zvýrazněnou současnou podobou názvu. Pod tím následují jednotlivá období s tehdejšími podobami názvu, popř. jiná informace týkající se vývoje konkrétního urbanonyma.

Pro přehlednou práci s našim korpusem je ještě třeba uvést, že pokud dokládáme v období mezi lety 1918 a 1939 česko-německou dvojjmennost, značíme ji pomlčkou. Jestliže se v rámci jednoho stanoveného časového rozpětí název urbanonyma měnil, uvádíme jednotlivé podoby pod sebe a do závorky přidáváme informaci o tom, ze kterého roku máme danou podobu názvu doloženou, tzn. nikoli letopočet, kdy byl daný objekt přejmenován. To platí také pro všechny ostatní případy, kdy uvádíme letopočet v závorce.

Vnitřní Město

1. **Dlouhá**

Počátek 20. století: *Lange Gasse*

1918–1939: *Dlouhá – Langegasse*

1939–1945: *Langegasse*

1945–1948: *Dlouhá ulice*

1948–1989: *Dlouhá ul. (1949)*

Dlouhá (1959)

Po r. 1989: *Dlouhá*

2. **Horní**

Počátek 20. století: *Oberegasse*

1918–1939: *Horní – Oberegasse*

1939–1945: *Obere Gasse*

1945–1948: *Horní ulice*

1948–1989: *Horní ul. (1949)*

Horní (1959)

Po r. 1989: *Horní*

3. **Hradební**

Doložen pouze název ze současné doby: *Hradební (2023)*.

4. **Kájovská**

Počátek 20. století: *Gojauergasse*

1918–1939: *Kájovská – Gojauergasse*

1939–1945: *Gojauergasse*

1945–1948: *Kájovská ulice*

1948–1989: *Kájovská*

Po r. 1989: *Kájovská*

5. **Kostelní**

Počátek 20. století: *Kirchengasse*

1918–1939: *Kostelní – Kirchengasse*

1939–1945: *Kirchengasse*

1945–1948: *Kostelní ulice*

1948–1989: *Kostelní ul. (1949)*

Kostelní (1959)

Po r. 1989: *Kostelní*

6. **Masná**

Počátek 20. století: *Fleischgasse*

1918–1939: *Masná – Fleischgasse*

1939–1945: *Fleischgasse*

1945–1948: *Masná ulice*

1948–1989: *Masná ul. (1949)*

Masná (1959)

Po r. 1989: *Masná*

7. **Na Ostrově**

Počátek 20. století: *Am Wirtl*

1918–1939: *Na růžku – Am Wirtl*

1939–1945: *Am Wirtl*

1945–1948: *U Vltavy*

1948–1989: *Na ostrově*

Po r. 1989: *Na ostrově (1993)*

Na Ostrově (2023)

8. náměstí Svornosti

Počátek 20. století: *Ringplatz*

1918–1939: *Náměstí – Ringplatz*

1939–1945: *Adolf Hitler Platz*

1945–1948: *náměstí Svornosti*

1948–1989: *Náměstí Kl. Gottwalda*

Po r. 1989: *náměstí Svornosti*

9. Panenská

Počátek 20. století: *Jungferngasse*

1918–1939: *Panenská – Jungferngasse*

1939–1945: *Jungfrauengasse*

1945–1948: *Panenská ulice*

1948–1989: *Panenská*

Po r. 1989: *Panenská*

10. Panská

Počátek 20. století: *Nossbergergasse*

1918–1939: *Nossbergerova – Nossbergergasse*

1939–1945: *Herrengasse*

1945–1948: *Panská ulice*

1948–1989: *Panská*

Po r. 1989: *Panská*

11. Parkán

Počátek 20. století: *Parkgraben*

1918–1939: *Parkán – Parkgraben*

1939–1945: *Parkgraben*

1945–1948: *Parkán*

1948–1989: *Parkán*

Po r. 1989: *Parkán*

12. Radniční

Počátek 20. století: *Rathausgasse*

1918–1939: *Radniční – Rathausgasse*

1939–1945: *Rathausgasse*

1945–1948: *Radniční ulice*

1948–1989: *Radniční*

Po r. 1989: *Radniční*

13. Soukenická

Počátek 20. století: *Tuchmachergasse*

1918–1939: *Soukenická – Tuchmachergasse*

1939–1945: *Tuchmachergasse*

1945–1948: *Soukenická ulice*

1948–1989: *Soukenická ul. (1949)*

Soukenická (1959)

Po r. 1989: *Soukenická*

14. Šatlavská

Počátek 20. století: *Frohnfestgasse*

1918–1939: *Šatlavská – Frohnfestgasse*

1939–1945: *Frohnfestgasse*

1945–1948: *Šatlavská ulice*

1948–1989: *Šatlavská*

Po r. 1989: *Šatlavská*

15. Široká

Počátek 20. století: *Breitegasse*

1918–1939: *Široká – Breite Gasse*

1939–1945: *Breite Gasse*

1945–1948: *Široká ulice*

1948–1989: *Široká ul. (1949)*

Široká (1959)

Po r. 1989: *Široká*

Latrán

1. **Fialková**

Do 70. let 20. století bezejmenná, poté název *Fialková* (1972).

2. **Formanská**

Počátek 20. století: *Turkowitzergasse*

1918–1939: *Turkowitzerova – Turkowitzergasse*

1939–1945: *Turkowitzergasse*

1945–1948: bezejmenná

1948–1989: bezejmenná

Po r. 1989: *Dobrkovická* (1990)

Formanská (1999)

3. **Hradní**

Doložen pouze název ze současné doby: *Hradní* (2023).

4. **Chvalšinská**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: *Chvalšinská silnice*

1939–1945: *Kalschingerstrasse*

1945–1948: *Chvalšinská silnice*

1948–1989: *Chvalšinská silnice* (1949)

Chvalšinská (1959)

Chvalšinská silnice (1972)

Po r. 1989: *Chvalšinská silnice* (1993)

Chvalšinská (2023)

5. **Jelení zahrada**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: *Jelení zahrada – Hirschgarten*

1939–1945: *Hirschgarten*

1945–1948: *Jelení zahrada*

1948–1989: *Jelení zahrada*

Po r. 1989: *Jelení zahrada*

6. **K Zámecké zahradě**

Do 90. let 20. století bezejmenná, poté název *Zámecká zahrada* (1993) a následně *K Zámecké zahradě* (2023).

7. **Klášterní**

Počátek 20. století: *Kloster Gasse*

1918–1939: *Klášterní ulice – Klostergasse*

1939–1945: *Klostergasse*

1945–1948: *Klášterní ulice*

1948–1989: *Klášterní*

Po r. 1989: *Klášterní*

8. **Klášterní Dvůr**

Doložen pouze název ze současné doby: *Klášterní Dvůr* (2023).

9. **Kvítkův Dvůr**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: *Kvítkovský Dvůr – Favoritenhof*

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: není doloženo

Po r. 1989: *Kvítkův Dvůr*

10. **Latrán**

Počátek 20. století: *Latron*

1918–1939: *Latrán – Latron*

1939–1945: *Latron*

1945–1948: *Latrán*

1948–1989: *Latrán*

Po r. 1989: *Latrán*

11. **Na Dlouhé zdi**

Doložen pouze název ze současné doby: *Na Dlouhé zdi* (2023).

12. Na fortně³

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: *Na fortně*

1948–1989: *Na fortně*

Po r. 1989: *Na fortně*

13. Na Svahu

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Na svahu*

Po r. 1989: *Na svahu* (1993)

Na Svahu (2023)

14. Náplavka

Doložen pouze název ze současné doby: *Náplavka* (2023).

15. Nové město

Počátek 20. století: *Neustadt*

1918–1939: *Nové město – Neustadt*

1939–1945: *Neustadt*

1945–1948: *Nové město*

1948–1989: *Nové město* (1949)

Nové Město (1959)

Po r. 1989: *Nové město*

16. Pivovarská

Do roku 1945 označovaná jako *Nové Město*, poté získala název *Pivovarská*.

³ O tomto urbanonymu sice A. Kubíková (1999) uvádí, že název *Na fortně* nese od 16. století, avšak neuvádí německou podobu názvu, kterou urbanonymum zcela jistě muselo mít. Tu se nám bohužel v žádných pramenech nepodařilo dohledat.

17. Pod Kamenem

Počátek 20. století: *Steinwand*

1918–1939: *Pod kamenem – Steinwand*

1939–1945: *Steinwand*

1945–1948: *Pod kamenem*

1948–1989: *Pod kamenem* (1949)

Nábř. Čs. sovět. přátelství (1964)

Pod kamenem (1972)

Po r. 1989: *Pod kamenem* (1993)

Pod Kamenem (2023)

18. Serpentina

Doložen pouze název ze současné doby: *Serpentina* (2023).

19. Špičák

Počátek 20. století: *Spitzenberg*

1918–1939: *Špičák – Spitzenberg*

1939–1945: *Spitzenberg*

1945–1948: *Špičák*

1948–1989: *Špičák*

Po r. 1989: *Špičák*

20. T. G. Masaryka

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: *Göringstrasse*

1945–1948: *Ulice T. G. Masaryka*

1948–1989: *Ulice T. G. Masaryka* (1949)

Julia Fučíka (1959)

Po r. 1989: *T. G. Masaryka*

21. **třída Míru**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Ulice Dr. E. Beneše* (1949)

Stalingradská (1959)

třída Míru (1964)

Po r. 1989: *třída Míru*

22. **U Luny**

Do 70. let 20. století bezejmenná, poté název *U Luny* (1972).

23. **U Prachárny**

Doložen pouze název ze současné doby: *U Prachárny* (2023).

24. **V Jámě**

Počátek 20. století: *Im Graben*

1918–1939: *V Jámě – Im Graben*

1939–1945: *Im Graben*

1945–1948: *V jámě*

1948–1989: *V jámě*

Po r. 1989: *V jámě* (1993)

V Jámě (2023)

25. **Věžní**

Počátek 20. století: *Turmgässchen*

1918–1939: *Věžní ulice – Turmgässchen*

1939–1945: *Turmgässchen*

1945–1948: *Věžní ulička*

1948–1989: *Věžní*

Po r. 1989: *Věžní*

26. **Za Jitonou**

Do 70. let 20. století bezejmenná, poté název *U Jitony* (1972) a následně *Za Jitonou* (1993).

27. **Zámecká zahrada**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: *Zámecká zahrada – Schlossgarten*

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Zámecká zahrada*

Po r. 1989: *Zámecká zahrada*

28. **Zámecké schody**

Počátek 20. století: *Schloßstiege*

1918–1939: *Zámecké schody – Schloßstiege*

1939–1945: *Hofstiege*

1945–1948: *Zámecké schody*

1948–1989: *Zámecké schody*

Po r. 1989: *Zámecké schody*

29. **Zámek**

Počátek 20. století: *Latron Schloß*

1918–1939: *Zámek – Schloß*

1939–1945: *Schloss*

1945–1948: *Zámek*

1948–1989: *Zámek*

Po r. 1989: *Zámek*

Horní brána

1. **Do Vrchu**

Ulice existovala jako součást ulice *Pod vyhlídkou*. K jejímu vydělení došlo po roce 1989, kdy získala jméno *Do vrchu* (1993) a následně *Do Vrchu* (2023).

2. **Dolní náměstíčko**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: *Unteres Platzl*

1945–1948: *Dolní náměstíčko*

1948–1989: *Dolní náměstíčko*

Po r. 1989: *Dolní náměstíčko*

3. **Družstevní**

Doložen pouze název ze současné doby: *Družstevní* (1993).

4. **Havraní**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Havraní*

Po r. 1989: *Havraní*

5. **Hřbitovní**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Hřbitovní*

Po r. 1989: *Hřbitovní*

6. **Kaplická**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: *Kaplitzerstrasse*

1945–1948: *Kaplická silnice*

1948–1989: *Kaplická*

Po r. 1989: *Kaplická*

7. **Krátká**

Doložen pouze název ze současné doby: *Krátká* (1993).

8. **Křížová**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Křížová*

Po r. 1989: *Křížová*

9. **Na Kovárně**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Na kovárně*

Po r. 1989: *Na kovárně* (1993)

Na Kovárně (2023)

10. **Na Moráni**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Na Moráni*

Po r. 1989: *Na Moráni*

11. **Na Skalce**

Do 70. let 20. století bezejmenná, poté název *Na skalce* (1972) a následně *Na Skalce* (2023).

12. Na Vyhlídce

Doložen pouze název ze současné doby: *Na vyhlídce* (1993) a následně *Na Vyhlídce* (2023).

13. Nad Nemocnicí

Ulice existovala jako součást ulice *Hřbitovní*. K jejímu vydělení došlo po roce 1989, kdy získala jméno *Nad Nemocnicí* (2023).

14. Nemocniční

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Nemocniční*

Po r. 1989: *Nemocniční*

15. Nová

Do 70. let 20. století bezejmenná, poté název *Nová* (1972).

16. Nové domovy

Do 70. let 20. století bezejmenná, poté název *Nové domovy* (1972).

17. Objížd'ková

Doložen pouze název ze současné doby: *Objížd'ková* (2023).

18. Papírenská

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Papírenská*

Po r. 1989: *Papírenská*

19. **Pinskrův Dvůr**

Doložen pouze název ze současné doby: *Pinskrův Dvůr* (1993).

20. **Po Vodě**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: *Po vodě*

1948–1989: *Po vodě*

Po r. 1989: *Po vodě* (1993)

Po Vodě (2023)

21. **Pod Horou**

Doložen pouze název ze současné doby: *Pod horou* (1993) a následně *Pod Horou* (2023).

22. **Pod Hrází**

Doložen pouze název ze současné doby: *Pod hrází* (1993) a následně *Pod Hrází* (2023).

23. **Pod Skalkou**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: *Beim Porak*

1945–1948: *Pod skalkou*

1948–1989: *Pod skalkou* (1949)

Pod Skalkou (1959)

Pod skalkou (1964)

Pod Skalkou (1972)

Po r. 1989: *Pod skalkou* (1993)

Pod Skalkou (2023)

24. **Pod Sv. Duchem**

Počátek 20. století: *Heil Geist*

1918–1939: *Svatý Duch – Heil Geist*

1939–1945: *Heil Geist*

1945–1948: *U sv. ducha*

1948–1989: *U sv. Ducha*

Po r. 1989: *Pod sv. Duchem* (1993)

U sv. Ducha (1995)

Pod Sv. Duchem (2023)

25. **Pod Vyhlídkou**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Pod vyhlídkou*

Po r. 1989: *Pod vyhlídkou* (1993)

Pod Vyhlídkou (2023)

26. **Polská**

Doložen pouze název ze současné doby: *Polská* (1995).

27. **Příční**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Příční*

Po r. 1989: *Příční*

28. **Přídolská**

Do 70. let 20. století bezejmenná, poté název *Přídolská* (1972).

29. Příkrá

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Příkrá*

Po r. 1989: *Příkrá*

30. Rooseveltova

Počátek 20. století: *Adalbert Stiftergasse*

1918–1939: *Ulice Vojtěcha Stiftera – Adalbert Stiftergasse*

1939–1945: *Stiftergasse*

1945–1948: *Rooseveltova*

1948–1989: *Rooseveltova*

Po r. 1989: *Rooseveltova*

31. Rožmberská

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Rožmberská silnice* (1949)

Rožmberská (1959)

Stará Rožmberská silnice (1972)

Po r. 1989: *Rožmberská*

32. Rybniční

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Rybniční* (1949)

Po r. 1989: *Rybniční*

33. Skalka

Doložen pouze název ze současné doby: *Skalka* (2023).

34. Slepá

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Slepá* (1949)

Po r. 1989: *Slepá*

35. Slupenecká

Do 70. let 20. století bezejmenná, poté název *Slupenecká* (1972).

36. Stinná

Doložen pouze název ze současné doby: *Stinná* (1993).

37. Středová

Doložen pouze název ze současné doby: *Středová* (1993).

38. Stříbrná

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Stříbrná* (1949)

Po r. 1989: *Stříbrná*

39. Šumavská

Doložen pouze název ze současné doby: *Šumavská* (1993).

40. **Tavírna**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: *Tavírna – Schmelzhütte*

1939–1945: *Schmelzhütte*

1945–1948: *Tavírna*

1948–1989: *Leninovo nábřeží* (1949)

Tavírna (1972)

Po r. 1989: *Tavírna*

41. **Třešňová**

Doložen pouze název ze současné doby: *Třešňová* (1993).

42. **U Nových domovů**

Do 70. let 20. století bezejmenná, poté název *U Nových domovů* (1972).

43. **U Poráků**

Doložen pouze název ze současné doby: *U poráků* (1993) a následně *U Poráků* (1995).

44. **U Sáňkařské dráhy**

Doložen pouze název ze současné doby: *U sáňkařské dráhy* (1993) a následně *U Sáňkařské dráhy* (2023).

45. **U Vltavy**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *U Vltavy*

Po r. 1989: *U Vltavy*

46. **V Zátíší**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *V zátíší*

Po r. 1989: *V zátíší* (1993)

V Zátíší (2023)

47. **Za Tavírnou**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Za tavírnou*

Po r. 1989: *Za Tavírnou* (1993)

48. **Za Tiskárnou**

Doložen pouze název ze současné doby: *Za tiskárnou* (1993) a následně *Za Tiskárnou* (2023).

Nádražní předměstí

1. **Česká**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Česká*

Po r. 1989: *Česká*

2. **Českobratrská**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Českobratrská*

Po r. 1989: *Českobratrská*

3. **Dobrkovická**

Do 70. let 20. století bezejmenná, poté název *Dobrkovická* (1972).

4. **Na Spojce**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Na spojce*

Po r. 1989: *Na spojce* (1993)

Na Spojce (2023)

5. **Na Svahu⁴**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Na svahu*

Po r. 1989: *Na svahu* (1993)

Na Svahu (2023)

6. **Nádražní**

Ulice existovala jako součást ulice *třída Míru*. K jejímu vydělení došlo po roce 1989, kdy získala jméno *Nádražní* (2023).

7. **Polní**

Do 70. let 20. století bezejmenná, poté název *Polní* (1972).

8. **sídliště Vyšný**

Doložen pouze název ze současné doby: *sídliště Vyšný* (1993).

⁴ Ulice *Na Svahu* se nachází jak v místní části Latrán, tak Nádražní Předměstí. Jedná se o jednu ulici, která prochází dvěma místními částmi.

9. Školní

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Antonína Zápotockého*

Po r. 1989: *Školní*

10. třída Míru⁵

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Ul. Dr. E. Beneše* (1949)

Stalingradská (1959)

třída Míru (1964)

Po r. 1989: *třída Míru*

11. U Berkovky

Doložen pouze název ze současné doby: *U Berkovky* (2023).

12. V Úvoze

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *V úvoze*

Po r. 1989: *V úvoze* (1993)

V Úvoze (2023)

13. Vyšehrad

Počátek 20. století: není doloženo

⁵ Ulice *třída Míru* se nachází jak v místní části Latrán, tak Nádražní Předměstí. Jedná se o jednu ulici, která prochází dvěma místními částmi.

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Vyšehrad*

Po r. 1989: *Vyšehrad*

14. **Vyšehradská**

Doložen pouze název ze současné doby: *Vyšehradská* (1993).

15. **Vyšenská**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Vyšenská*

Po r. 1989: *Vyšenská*

16. **Za Nádražím**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Za nádražím*

Po r. 1989: *Za nádražím* (1993)

Za Nádražím (2023)

17. **Zahradní**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Zahradní*

Po r. 1989: *Zahradní*

18. **Železniční**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Železniční*

Po r. 1989: *Železniční*

Plešivec

1. **5. května**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: *Befreiungsgasse*

1945–1948: *Ulice 5. května*

1948–1989: *Ulice 5. května* (1949)

5. května (1959)

Po r. 1989: *5. května*

2. **Bylinková**

Doložen pouze název ze současné doby: *Bylinková* (2023).

3. **Dělnická**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Dělnická ulice* (1949)

Dělnická (1964)

Po r. 1989: *Dělnická*

4. **Důlní**

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo
1948–1989: *Důlní ul.* (1949)
Důlní (1959)
Po r. 1989: *Důlní*

5. **Horská**

Počátek 20. století: není doloženo
1918–1939: *Horská – Berggasse*
1939–1945: není doloženo
1945–1948: *Horská*
1948–1989: *Horská ul.* (1949)
Horská (1959)
Po r. 1989: *Horská*

6. **Konvalinková**

Doložen pouze název ze současné doby: *Konvalinková* (1993).

7. **Krásné údolí**

Počátek 20. století: není doloženo
1918–1939: *Schöntal*
1939–1945: *Saugraben*
1945–1948: *Krásné údolí*
1948–1989: *Krásné údolí*
Po r. 1989: *Krásné údolí*

8. **Linecká**

Počátek 20. století: *Linzergasse*
1918–1939: *Linecká třída – Linzerstrasse*
1939–1945: *Linzerstrasse*
1945–1948: *Ulice Jana Švermy*
1948–1989: *Ul. Jana Švermy* (1949)
Jana Švermy (1959)
Po r. 1989: *Linecká*

9. Luční

Doložen pouze název ze současné doby: *Luční* (1995).

10. Na Stráni

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Na stráni*

Po r. 1989: *Na stráni* (1993)

Na Stráni (2023)

11. Nad Schody

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Nad schody*

Po r. 1989: *Nad schody* (1993)

Nad Schody (2023)

12. Plešivecká

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: *Plešivecká ulice*

1948–1989: *Plešivecká ulice* (1949)

Plešivecká (1959)

Po r. 1989: *Plešivecká*

13. Plešivecké náměstí

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo
1948–1989: *Plešivecké náměstí*
Po r. 1989: *Plešivecké náměstí*

14. Pod Kaštany

Doložen pouze název ze současné doby: *Pod kaštany* (1995) a následně *Pod Kaštany* (2023).

15. Rybářská

Počátek 20. století: *Fischergasse*
1918–1939: *Rybářská – Fischergasse*
1939–1945: *Fischergasse*
1945–1948: *Rybářská ulice*
1948–1989: *Rybářská ul.* (1949)
Rybářská (1959)
Po r. 1989: *Rybářská*

16. Sídliště Plešivec

Doložen pouze název ze současné doby: *sídliště Plešivec* (1993) a následně *Sídliště Plešivec* (2023).

17. Skalní

Počátek 20. století: není doloženo
1918–1939: není doloženo
1939–1945: není doloženo
1945–1948: není doloženo
1948–1989: *Skalní ul.* (1949)
Skalní (1959)
Po r. 1989: *Skalní*

18. Slunečná

Počátek 20. století: není doloženo
1918–1939: není doloženo
1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo
1948–1989: *Slunečná ul.* (1949)
Slunečná (1959)
Po r. 1989: *Slunečná*

19. **Spojovací**

Počátek 20. století: není doloženo
1918–1939: není doloženo
1939–1945: není doloženo
1945–1948: není doloženo
1948–1989: *Spojovací*
Po r. 1989: *Spojovací*

20. **Strmá**

Počátek 20. století: není doloženo
1918–1939: není doloženo
1939–1945: není doloženo
1945–1948: není doloženo
1948–1989: *Strmá ul.* (1949)
Strmá (1959)
Po r. 1989: *Strmá*

21. **U Cihelny**

Počátek 20. století: není doloženo
1918–1939: není doloženo
1939–1945: *Ziegelei*
1945–1948: *Cihelna*
1948–1989: *U cihelny*
Po r. 1989: *U cihelny* (1993)
U Cihelny (2023)

22. **U Jeslí**

Doložen pouze název ze současné doby: *U jeslí* (1993) a následně *U Jeslí* (2023).

23. U Zelené ratolesti

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *U zelené ratolesti*

Po r. 1989: *U zelené ratolesti* (1993)

U Zelené ratolesti (2023)

24. Věncova

Počátek 20. století: není doloženo

1918–1939: není doloženo

1939–1945: není doloženo

1945–1948: není doloženo

1948–1989: *Věncova ul.* (1949)

Věncová (1959)

Po r. 1989: *Věncová* (1993)

*Věncova*⁶ (2023)

25. Za Soudem

Do 70. let 20. století bezejmenná, poté název *Za soudem* (1972) a následně *Za Soudem* (2023).

26. Zvonková

Doložen pouze název ze současné doby: *Zvonková* (1993).

Domoradice

1. **Budějovická**
2. **Domoradická**
3. **Hasičská**
4. **Jasmínová**
5. **Lesní**

⁶ Domníváme se, že současná podoba urbanonyma (*Věncova*) je chybná a správná podoba by měla být *Věncová*, podle blízké Věncové hory.

6. **Lipová**
7. **Na Lhotkách**
8. **Nad tratí**
9. **Průmyslová**
10. **Šeříková**
11. **Tovární**
12. **U Jitky**
13. **U Trojice**
14. **Urbinská**
15. **Za Jitonou⁷**
16. **Za Plevnem**

Vyšný

1. **Nad tratí⁸**
2. **Nový Dvůr**
3. **Pod Hájí**
4. **U Kasáren**
5. **Vyšenská**

Nové Spolí

1. **Ke Školce**
2. **Potoční**
3. **Tichá**
4. **U Stromovky**
5. **U Vlaštovičnicku**

Slupenec

1. **Potoční⁹**

⁷ Ulice *Za Jitonou* se nachází jak v místní části Latrán, tak Domoradice. Jedná se o jednu ulici, která prochází dvěma katastrálními územími.

⁸ Ulice *Nad tratí* se nachází jak v místní části Domoradice, tak Vyšný. Jedná se o jednu ulici, která prochází dvěma katastrálními územími.

⁹ Ulice *Potoční* se nachází jak v místní části Nové Spolí, tak Slupenec. Jedná se o jednu ulici, která prochází dvěma katastrálními územími.

U místních částí Domoradice, Vyšný, Nové Spolí a Slupenec uvádíme pouze soudobou podobu urbanonym, jelikož se nám během výzkumu nepodařilo zjistit jiné uliční názvosloví. Domníváme se, že jiná než soudobá podoba urbanonym v těchto částech neexistovala (pravděpodobná je pouze změna v psaní velkého písmene po předložce). Jedná se totiž původně o osady, které se staly částí obce Český Krumlov během padesátých až šedesátých let. Proto předpokládáme, že byly do té doby bez jakéhokoli urbanonymického systému, ten byl pro ně vytvořen až po připojení k městu.

U mnoha urbanonym v konkrétních časových rozmezích uvádíme, že není doložena podoba názvu. Domníváme se, že v případech, kdy jsme od počátku 20. století do roku 1948 nebyli schopni doložit žádný název urbanonyma, ale jeho existenci z kartografických dokumentů doloženou máme, můžeme předpokládat bezejmennost.

2.2 Vývoj urbanonymického systému z různých hledisek

2.2.1 Sémantická motivace a formální stránka jednotlivých názvů

V této části se budeme věnovat českokrumlovským urbanonymům z hlediska dvou složek jazyka: významu a formy. Nejprve provedeme analýzu uličního názvosloví na základě sémantické motivace pro celé sledované období. Následně pouze v rámci současného stavu urbanonymického systému upozorníme na formální stránku urbanonym.

2.2.1.1 Rozdělení onymického materiálu z hlediska sémantické motivace

Nyní přistoupíme k analýze zkoumaného materiálu z hlediska sémantické motivace. Jako výchozí klasifikaci jsme si zvolili dělení onymického materiálu Emy Krošlákové (1988, s. 56–62). Ta užívá dělení na skupiny názvů orientačního typu a názvů dedikačního typu, u kterých rozlišuje další podskupiny. Její klasifikaci si však pro naše potřeby mírně upravíme. Budeme tedy rozlišovat:

A) Názvy orientačního typu, mezi které spadají následující typy:

- názvy utvořené podle směru k blízkým obcím a městům
- názvy motivované polohou ulice
- názvy utvořené podle objektů vytvořených lidskou rukou
- názvy motivované rozličnými vlastnostmi ulice
- názvy podle rostlin
- názvy utvořené podle původního zaměstnání obyvatelstva

B) **Názvy honorifikačního typu a názvy podle majitelů**, mezi které patří:

- názvy na počest konkrétním osobnostem
- názvy podle kolektivních hrdinů
- názvy inspirované klíčovými historickými událostmi
- názvy podle vzdálených míst či zemí
- názvy podle významných hodnot
- názvy podle majitelů konkrétních objektů
- ostatní názvy (u kterých není motivace zřetelná, ale přikláníme se k honorifikačnímu typu)

Honorifikační motiv se v české urbanonymii objevuje kolem druhé poloviny 19. století. Ve 20. století, které v naší práci sledujeme, zanechala významnou stopu v urbanonymii ideologie. Městský prostor se stal jedním z „*hlavních nástrojů ideologické sebe prezentace politické moci, na níž se významně podílejí honorifikační urbanonyma*“ (David, 2011, s.171). Podle Jaroslava Davida (2011, s. 168), který analyzoval současný stav urbanonymie, tvoří dnes 44 % uličních názvů v českých městech názvy honorifikační. Dále však uvádí, že město Český Krumlov je specifické v tom, že honorifikaci ve své urbanonymii téměř nepoznalo (2011, s. 174). Uvádí, že ke konzervaci historické urbanonymie tohoto města přispělo několik faktorů: Český Krumlov nebyl výrazně zasažen průmyslovým rozvojem a ve 2. polovině 20. století se město nacházelo v „zakázaném“ pásmu železné opony. Dále k tomu přispěla památková ochrana a také fakt, že urbanonyma honorifikačního typu se nemohou používat pro pojmenování úzkých a křivolakých uliček.

Nyní následuje srovnání jednotlivých období (korespondujících s členěním v korpusu). Zajímá nás, v jakém poměru v časových úsecích od počátku 20. století po současnost byla uplatňována urbanonyma orientačního a honorifikačního typu. Pracujeme zde s materiálem, který se nám podařilo nasbírat, a do celkového součtu nezapočítáváme bezejmenné nebo nedoložené názvy. U každého časového rozmezí uvádíme zjištěné údaje a příklady konkrétních urbanonym. K případům, které si žádají vysvětlení, připojujeme komentář. Sémantickou klasifikaci uzavírá tabulka, která shrnuje procentuální zastoupení orientačních a honorifikačních urbanonym v jednotlivých časových rozpětích.

Situace na počátku 20. století

Během výzkumu se nám podařilo nasbírat celkem 28 urbanonym z počátku dvacátého století (tzn. do roku 1918). Z nich 24 je orientačního typu a zbylé 4 honorifikačního typu.

Z urbanonym orientačního typu jsou zde zastoupeny názvy utvořené podle směru k blízkým obcím a městům (např. *Linzergerasse*), názvy motivované polohou ulice (např. *Oberegasse*), názvy utvořené podle objektů vytvořených lidskou rukou (např. *Klostergerasse*), názvy motivované rozličnými vlastnostmi ulice (např. *Lange Gasse*) a názvy utvořené podle původního zaměstnání obyvatelstva (např. *Fischergerasse*).

Urbanonyma honorifikačního typu a podle majitelů zde pro jejich malý počet uvádíme všechna: *Nossbergergerasse* (na počest Matyáše Nossbergera, který byl českokrumlovský dobrodinec místní chudiny), *Jungfergerasse* (podle Magdaleny Böhmové, majitelky domu číslo 38, které se říkalo panna Leni – Jungfer Leni), *Turkowitzgerasse* (na počest českokrumlovského kněze, který zde založil nadaci pro chudé studenty), *Adalbert Stiftergerasse* (na počest česko-rakouského spisovatele, malíře a pedagoga).

Situace mezi lety 1918–1939

Pro období mezi lety 1918 až 1939 jsme našli celkem 35 urbanonym, z nichž je 30 orientačního a 5 honorifikačního typu. Z celkového počtu urbanonym jsme doložili 33 česko-německých dvojic, jeden samostatný český název (*Chvalšinská silnice*) a jeden samostatný německý název (*Schöntal*). U naprosté většiny česko-německých dvojic názvů si české i německé pojmenování motivačně zcela odpovídá. Výjimku tvoří tyto 3 páry: *Na růžku – Am Wirtl*, *Kvítkovský Dvůr – Favoritenhof* a *Pod kamenem – Steinwand*.

Z orientačních urbanonym jsou zde opět zastoupeny názvy utvořené podle směru k blízkým obcím a městům (např. *Kájovská – Gojauergasse*), názvy motivované polohou ulice (např. *Horní – Oberegasse*), názvy utvořené podle objektů vytvořených lidskou rukou (např. *Radniční – Rathausgerasse*), názvy motivované rozličnými vlastnostmi ulice (např. *Dlouhá – Lange Gasse*) a názvy utvořené podle původního zaměstnání obyvatelstva (např. *Rybářská – Fischergerasse*).

Mezi honorifikační urbanonyma a názvy podle majitelů jsme zařadili ulici *Nossbergerovu – Nossbergergerasse*, *Panenskou – Jungfergerasse*, *Turkowitzgerasse*, *Ulici Vojtěcha Stiftera – Adalbert Stiftergerasse* a *Kvítkovský Dvůr – Favoritenhof* (podle Kvietika, druhého vlastníka dvora).

Situace mezi lety 1939–1945

Pro období mezi lety 1939 až 1945 máme nalezeno celkem 38 urbanonym, z čehož 30 je orientačního typu a 8 honorifikačního typu.

Mezi orientačními urbanonymy bychom opět našly názvy utvořené podle směru k blízkým obcím a městům (např. *Kaplitzerstrasse*), názvy motivované polohou ulice (např. *Obere Gasse*), názvy utvořené podle objektů vytvořených lidskou rukou (např. *Kirchengasse*), názvy motivované rozličnými vlastnostmi ulice (např. *Breite Gasse*) a názvy utvořené podle původního zaměstnání obyvatelstva (např. *Tuchmachergasse*).

Z urbanonym honorifikačního typu je zde zastoupeno např. *Adolf Hitler Platz*, *Göringstrasse* nebo *Befreiungsgasse* (v překladu „ulice osvobození“).

Situace mezi lety 1945–1948

Náš korpus obsahuje pro období mezi lety 1945 až 1948 celkem 42 urbanonym. Z toho je 35 názvů orientačních a 7 honorifikačních.

Urbanonyma orientační opět nesou názvy utvořené podle směru k blízkým obcím a městům (např. *Chvalšinská silnice*), názvy motivované polohou ulice (např. *Horní ulice*), názvy utvořené podle objektů vytvořených lidskou rukou (např. *Pivovarská*), názvy motivované rozličnými vlastnostmi ulice (např. *Pod vodě*) a názvy utvořené podle původního zaměstnání obyvatelstva (např. *Rybářská ulice*).

Mezi nově utvořenými názvy honorifikačního typu jsou zde např. *náměstí Svornosti*, *Ulice T. G. Masaryka*, *Rooseveltova* či *Ulice 5. května*.

Situace mezi lety 1948–1989

Pro období mezi lety 1948 až 1989 jsme nasbírali celkem 101 urbanonym, z nichž 85 je orientačního typu a 16 honorifikačního typu.

Mezi názvy orientačního typu zde nacházíme urbanonyma utvořená podle směru k blízkým obcím a městům (např. *Rožmberská silnice*), názvy motivované polohou ulice (např. *Příční*), názvy utvořené podle objektů vytvořených lidskou rukou (např. *Nemocniční*), názvy motivované rozličnými vlastnostmi ulice (např. *Slepá*), názvy utvořené podle původního zaměstnání obyvatelstva (např. *Rybářská*) a navíc názvy, které jsou utvořeny podle rostlin (např. *Fialková*).

Příklady honorifikačních urbanonym jsou *Náměstí Kl. Gottwalda*, *Nábřeží Čs. sovět. přátelství*, *Julia Fučíka*, *Ul. Dr. E. Beneše*, *Stalingradská*, *třída Míru*, *Leninovo nábřeží*, *Antonína Zápotockého*, *Česká* nebo *Československá*.

Situace po roce 1989

V současnosti se v Českém Krumlově nachází celkem 157 urbanonym, z čehož je 140 orientačních a 17 honorifikačních.

Mezi názvy orientačního typu najdeme pojmenování podle směru k blízkým obcím a městům (např. *Budějovická*), názvy motivované polohou ulice (např. *Pod Horou*), názvy utvořené podle objektů vytvořených lidskou rukou (např. *Hřbitovní*), názvy motivované rozličnými vlastnostmi ulice (např. *Serpentina*), názvy utvořené podle původního zaměstnání obyvatelstva (např. *Rybářská*) a názvy utvořené podle rostlin (např. *Jasmínová*).

K urbanonymům honorifikačního typu a podle majitelů jsme přiřadili např. ulici *Polskou, Dělnickou, Družstevní, Urbinskou* (podle dříve partnerského města Urbino v Itálii), *U Poráků* (podle bratří Poráků, kteří v ulici vlastnili závod na zpracování grafitu), *náměstí Svornosti a Pínských Dvůr*.

Období	Názvy orientačního typu [%]	Názvy honorifikačního typu [%]
Počátek 20. století	85,71	14,29
1918–1939	85,71	14,29
1939–1945	78,95	21,05
1945–1948	83,3	16,70
1948–1989	84,16	15,84
Po roce 1989	89,17	10,83

Tabulka 1 Poměr urbanonym orientačního a honorifikačního typu.

Výše v tabulce (Tabulka 1) můžeme pozorovat, že míra užívání honorifikačních urbanonym a urbanonym podle majitelů je v Českém Krumlově opravdu velmi nízká. Jak už bylo řečeno výše, průměrné zastoupení urbanonym honorifikačního typu v českých městech je 44 %. V námi sledovaném období jsme však v Českém Krumlově doložili hodnoty daleko menší, někdy až čtyřikrát. Období, ve kterém se honorifikační motiv uplatňuje nejvíce, je rozmezí let 1939 až 1945, tedy období, kdy bylo naše území okupováno nacisty. Naopak nejmenší uplatnění honorifikačního motivu sledujeme v současné podobě urbanonymického systému.

2.2.1.2 Formální klasifikace současné podoby urbanonymického systému

Nyní přistoupíme k jazykovému třídění urbanonymického materiálu, ve kterém pracujeme pouze se současnými názvy ulic a náměstí v Českém Krumlově. Hlavním kritériem pro naši klasifikaci byla příslušnost k jedné ze dvou skupin urbanonym rozdělených dle sémantické motivace. V rámci urbanonym orientačního typu jsme se pak dále řídili tím, zda

jsou jednočlenná či vícečlenná a tyto skupiny jsme dále detailněji rozebrali. Jazyková klasifikace u urbanonym honorifikačních se zcela liší. Rozhodli jsme se zde od formální klasifikace zcela upustit a domníváme se, že vhodnější je v jejich případě zůstat pouze u rozdělení podle jejich významu. Formální jazykovou klasifikaci tedy můžeme u názvů orientačního typu provést následujícím způsobem (u názvů honorifikačních zůstáváme u sémantické motivace):

1. Názvy orientačního typu

1.1 Názvy vícečlenné

1.1.1 Názvy předložkové

- **po předložce stojí apelatium nebo apelatvní spojení:** *Na Ostrově, K Zámecké zahradě, Na Dlouhé zdi, Na Fortně, Na Svahu, V Jámě, Do Vrchu, Na Kovárně, Na Výhlídce, Po Vodě, Pod Horou, Pod Hrází, Pod Skalkou, Pod Výhlídkou, V Zátíší, Za Tavírnou, Za Tiskárnou, Na Spojce, V Úvoze, Za nádražím, Na Stráni, Nad Schody, Pod Kaštany, U Cihelny, U Jeslí, Za Soudem, Nad tratí, Pod Háji¹⁰, U Kasáren, Ke Školce, Nad Nemocnicí, U Sánkařské dráhy, U Prachárny, Na Skalce, U Luny, Za Plevnem¹¹*

- **po předložce stojí proprium:** *U Vltavy, Za Jitonou, U Nových domovů, U Jitky, Pod sv. Duchem, U Trojice, U Berkovky, U Stromovky, Na Moráni, U Zelené ratolesti*

1.1.2 Názvy bezpředložkové: *Kláštevní Dvůr, Nové město, Zámecká zahrada, Zámecké schody, Dolní náměstíčko, Nové domovy, Sídliště Vyšný, Plešivecké náměstí, Sídliště Plešivec, Nový Dvůr, Krásné údolí, Jelení zahrada*

1.2 Názvy jednočlenné

1.2.1 substantivní: *Parkán, Serpentina, Zámek, Skalka, Tavírna, Latrán, Špičák, Vyšehrad*

1.2.2 adjektivní

- **z primárních adjektiv:** *Dlouhá, Nová, Příkrá, Slepá, Strmá, Tichá, Krátká, Široká*

¹⁰ Na základě sdělení obyvatele Českého Krumlova se domníváme, že název vzniknul podle nedaleké hájovny.

¹¹ Obyvatel Českého Krumlova nám sdělil, že v místě dnešní ulice *Za Plevnem* kdysi stávala stodola, do které se svážely plevy z okolních polí. Domníváme se, že název mohl vzniknout z apativa pleva, avšak náš výklad zůstává nejistý.

- z odvozených deapelativních adjektiv se sufixem **-ový**: *Fialková, Křížová, Objížďková, Středová, Třešňová, Bylinková, Konvalinková, Zvonková, Jasmínová, Lipová, Průmyslová, Šeříková*
- z odvozených deapelativních adjektiv se sufixem **-ní**: *Hradební, Kostelní, Radniční, Hradní, Klášterní, Věžní, Havraní, Hřbitovní, Horní, Nemocniční, Příční, Rybniční, Nádražní, Polní, Školní, Železniční, Důlní, Luční, Skalní, Lesní, Tovární, Potoční*
- z odvozených deapelativních adjektiv se sufixem **-ný**: *Masná, Stinná, Stříbrná, Slunečná*
- z odvozeného deverbálního adjektiva na **-cí**: *Spojovací*
- z odvozených deapelativních adjektiv se sufixem **-ský/-cký**: *Šatlavská, Pivovarská, Papírenská, Horská, Rybářská, Formanská, Soukenická*
- z odvozených detoponymických adjektiv se sufixem **-ský**: *Kájovská, Chvalšinská, Přídolská, Vyšenská, Rožmberská, Vyšehradská, Kaplická, Slupenecká, Dobrkovická, Plešivecká, Budějovická, Domoradická, Linecká*
- analogické využití sufixu **-ova**: *Věncova*

2. Názvy honorifikačního typu

Názvy podle:

- **osobností**: *Rooseveltova, T. G. Masaryka, U Poráků*
- **společenských skupin nebo způsobu vlastnictví**: *Českoobratrská, Dělnická, Družstevní, Panská*
- **zemí**: *Polská, Česká*
- **měst**: *Urbinská*
- **dalších geografických objektů**: *Šumavská*
- **událostí**: *5. května*
- **hodnot**: *náměstí Svornosti, třída Míru*
- **majitelů či zakladatelů**: *Panenská, Kvítkův Dvůr, Pinskrův Dvůr*

2.2.1.3 Pravopisná stránka jmen

Rádi bychom se v rámci naší analýzy urbanonymického systému města Český Krumlov také dotkli ortografie uličního názvosloví a poukázali na několik zajímavých případů, na které jsme během výzkumu narazili.

V našem korpusu si můžeme všimnout značné rozkolísanosti urbanonym z hlediska pravopisu. Rádi bychom v této souvislosti poukázali např. na střídání zápisu urbanonyma *Nové město*: podobu s malým *m* (tedy *Nové město*) jsme doložili ze čtyř různých pramenů (z let 1921, 1946, 1949 a 1993), avšak také máme doloženou podobu s velkým *M* (tedy *Nové Město*) z pramenu z roku 1959.

Co se týče současné podoby předložkových uličních jmen, po roce 1993 měla všechna podlehnout pravopisné úpravě, aby byla v souladu s novými *Pravidly českého pravopisu*: „*Začíná-li takové bližší určení předložkou, píše se s velkým písmenem též první slovo následující, ať je od původu jménem obecným, nebo vlastním [...]*“ (1993, s. 41). Podle Pavla Štěpána (2014, s. 115) však problematika psaní velkých písmen v předložkových názvech ulic a jejich nesoulad s aktuálně platnou jazykovou normou patří k závažným problémům standardizace toponym. I mezi českokrumlovskými urbanonymy můžeme najít jedno, které se daným pravidlem neřídí, je to podle RÚIAN ulice *Nad tratí*, které se i nadále píše s malým *t*. Zdůvodňujeme si to opomenutím, kterých je v registru poměrně hodně.

2.2.2 Vztah mezi českými a německými názvy

Zajímavé je v našem korpusu sledovat jazyk, který je užit pro zaznamenání urbanonym v oficiálních dokumentech. V mapách, sčítacích arších a dalších úředních pramenných dokumentech, se kterými jsme pracovali (viz kapitola *Metodologie výzkumu*), jsme se setkali se dvěma jazyky: němčinou a češtinou. Jejich užití je závislé na společenských faktorech, o kterých pojednáváme již v podkapitole *Urbanonyma a společenské faktory*.

Pro námi sledované období je důležité zmínit, že v 19. století měla na našem území čeština úlohu minoritního jazyka a němčina zastávala funkci jazyka oficiálního. Dle sčítání lidu, které bylo provedeno v habsburské monarchii v roce 1910, „*žilo v Čechách, na Moravě a v Rakouském Slezsku 34,6 % obyvatel, kteří označili za svůj dorozumivací jazyk němčinu*“ (Majewski, 2024, s. 88). Z toho však nevyplývá, kolik zde opravdu žilo Němců. Změna nastala v období první republiky, kdy čeština získala status oficiálního státního jazyka a němčina se stala jazykem minoritním. V Českém Krumlově se však podle sčítání lidu z roku 1921¹² nacházelo necelých 25 % obyvatelstva s národností československou a necelých 72 % obyvatelstva s národností německou. Podle sčítání obyvatelstva z roku 1930¹³ podíl obyvatel německé národnosti ještě vzrostl. Český Krumlov obývalo téměř 73,6 % Němců a kolem 23 %

¹² Data čerpáme ze Statistického lexikonu obcí v republice československé (1923, s. 338).

¹³ Data čerpáme ze Statistického lexikonu obcí v zemi české (1934, s. 171).

Čechů. Během protektorátu Čechy a Morava se německému jazyku dostalo opět postavení oficiálního jazyka. Po roce 1945 se role oficiálního jazyka dostává opět češtině.

Z našeho korpusu českokrumlovských urbanonym můžeme vyčíst několik poznatků. Na počátku dvacátého století byl v oficiálních dokumentech, jako jsou mapy, sčítací archy apod., užíván výhradně jazyk německý. Pro období první republiky jsme doložili dvojjmennou soustavu – v oficiálních dokumentech figurovaly vedle sebe názvy české i německé. V období německé okupace v letech 1939 až 1945 čeština z oficiálních dokumentů vymizela a místo zde má pouze jazyk německý. Od roku 1945 až do současnosti jsou urbanonyma zapisována pouze českým jazykem.

2.3 Fenomén urbanonymických subsystémů

V této kapitole budeme vycházet z knihy *Mezi Stalinovou třídou a Husákovým tichem* Martiny Ptáčnickové (2021). Ta se zde mj. věnuje systematizovanému pojmenovávání, pod kterým rozumí „*takový fenomén, při němž vzniká větší množství jmen, která vycházejí z téhož sémantického okruhu nebo která jsou svázána shodnými formálními prostředky*“ (2021, s. 181–182). Zpravidla se urbanonymických subsystémů užívá v případě, kdy je nutné pojmenovat větší množství městských prostorů zároveň. Typickým případem proto bývají sídliště či původně samostatné obce připojené k většímu městu, ve kterých bylo nutné provést přejmenování názvů kvůli duplicitě.

Zaměříme se na současnou podobu názvů ulic a náměstí Českého Krumlova. Setkáváme se zde s prvním typem urbanonymických subsystémů, a to se skupinami urbanonym, která jsou v konkrétní lokalitě spjata svým významem.

Sémantické okruhy, které jsme ve sledovaném vzorku analyzovali, byly následující: pojmenování podle směru, ve kterém leží nedaleké město; pojmenování podle ekosystému; pojmenování podle konkrétních rostlin; pojmenování podle terénu; pojmenování podle průmyslu obecně a pojmenování podle hutnictví. Následuje seznam jednotlivých sémantických okruhů s výčtem ulic (v závorce uvádíme název místní části, ve které se ulice nachází):

Směr k nedalekému městu: *Kájovská* (Vnitřní město); *Kaplická*, *Slupenecká*, *Přídolská*, *Rožmberská* (Horní brána); *Vyšenská*, *Dobrkovická* (Nádražní předměstí); *Budějovická* (Domoradice)

Ekosystém: *Polní* (Nádražní předměstí); *Rybniční* (Horní Brána); *Luční* (Plešivec); *Lesní* (Domoradice); *Potoční* (Nové Spolí a Slupenec)

Rostlina: *Konvalinková* (Latrán); *Třešňová* (Horní brána); *Bylinková, Konvalinková, Zvonková, Pod Kaštany* (Plešivec); *Jasmínová, Lipová, Šeříková* (Domoradice)

Terén: *Horská, Skalní* (Plešivec); *Pod Horou, Skalka, Na Skalce, Pod Skalkou* (Horní brána); *V Jámě* (Latrán); *Na Svahu* (Nádražní předměstí)

Průmysl obecně: *Průmyslová, Tovární, Za Jitonou* (Domoradice)

Hutnictví: *Tavírna, Stříbrná, Za tavírnou* (Horní brána)

Můžeme si všimnout, že jednotlivých sémantických okruhů bylo užito jak v jediné místní části (např. pojmenování podle průmyslu v Domoradicích), tak napříč místními částmi, což však vede k narušení soudržnosti (např. pojmenování podle rostlin, které je využito v Latránu, Horní bráně, Plešivci a Domoradicích).

Závěr

V této bakalářské práci jsme se zabývali vývojem systému názvů ulic a náměstí v městě Český Krumlov. Naším cílem bylo vytvořit korpus názvů českokrumlovských urbanonym, díky kterému by bylo možné sledovat urbanonymický systém ve svém vývoji od počátku dvacátého století po současnost. Následně jsme provedli klasifikaci uličního názvosloví z různých hledisek, a tím jsme se snažili přispět k toponymii Českého Krumlova.

Onymický materiál jsme nasbírali z rozličných archivních dokumentů, kterými byly historické plány města, voličské seznamy, vyhlášky úřadů, sčítací archy a přehledy obvodů. Pracovali jsme též se současnými mapami, databázemi a sekundární literaturou.

V úvodní teoretické části jsme dospěli k závěru, že se v současné české onomastice můžeme setkat s různými teoretickými vymezeními pojmu *urbanonymum*. V našem případě pracujeme s úzkým vymezením termínu a mezi urbanonyma zahrnujeme pouze názvy ulic a náměstí.

Praktická část tvoří v naší práci prostor, ve kterém jsme mohli ukázat různé možnosti, jak lze s onymickým materiálem pracovat. Hlavním cílem bylo zmapovat vývoj urbanonymického systému. Poukázali jsme na proměny jednotlivých názvů v městských částech Vnitřní Město, Latrán, Horní Brána, Nádražní Předměstí a Plešivec. Ve zbylých částech města (Domoradice, Vyšný, Nové Spolí a Slupenec) žádný vývoj v uličním názvosloví nesledujeme. Jelikož se jedná o osady, které byly k městu připojeny během padesátých a šedesátých let, existovala v nich podoba urbanonymického systému shodná s tou současnou.

Na základě dat v našem korpusu můžeme posoudit stabilitu urbanonymického systému města. Z celkových 157 sledovaných urbanonym máme doloženou minimálně jednu změnu v pojmenování u pouhých sedmnácti urbanonym. To nám jasně ukazuje, že urbanonymický systém je v Českém Krumlově stabilní. Důležité je podotknout, že mezi změny nepočítáme české překlady německých názvů, dále případy, které se od sebe liší v tom, zda obsahují ve svém názvu obecný výraz *ulice* či *nikoli* a též zde nebereme v potaz případy, které se liší pouze psaním velkého písmene po předložce.

Jako další dílčí cíl pro nás bylo zmapovat vývoj uličního názvosloví s ohledem na sémantickou motivaci jednotlivých pojmenování. Poté, co jsme provedli klasifikaci urbanonym do dvou základních skupin (urbanonyma orientačního typu a urbanonyma honorifikačního typu a podle majitelů), jsme dospěli k následujícím zjištěním: pro počátek dvacátého století a období první republiky jsme doložili 87,71 % názvů orientačního typu a 14,29 % honorifikačního typu. V období nacistické okupace bylo zastoupení urbanonym honorifikačního typu největší, doložili jsme 21,05 % těchto názvů. V dalších obdobích už podíl honorifikačních názvů

z celkového počtu sesbíraných urbanonym klesal: v období mezi lety 1945–1948 jsme doložili 16,7 % takových názvů, pro období mezi lety 1948–1989 máme doloženo 15,84 % honorifikačních názvů a pro situaci roce 1989 jsme doložili 10,83 % honorifikačních urbanonym. Ze zjištěných údajů vyplývá, že zastoupení urbanonym honorifikačního typu a urbanonym podle majitelů je v Českém Krumlově velmi nízké a ve srovnání s ostatními českými městy hluboce podprůměrné.

Dále jsme u současného stavu urbanonym orientačního typu provedli klasifikaci na základě jejich formální podoby. Urbanonyma vícečlenná a jednočlenná jsme dále rozdělili do několika podskupin, u kterých jsme uvedli všechny doložené názvy.

Následně jsme pojednali o vztahu českého a německého jazyka v názvech ulic a náměstí. V našem korpusu lze sledovat, jaký jazyk byl užit v konkrétních obdobích pro zaznamenávání názvů v oficiálních dokumentech, jako byly mapy či různé dokumenty úřední povahy.

Posledním cílem naší práce bylo pojednat o systematizovaném pojmenovávání urbanonym čili o urbanonymických subsystémech. Zjistili jsme, že se tento fenomén v současné českokrumlovské urbanonymii vyskytuje a doložili jsme šest sémantických okruhů, kterých k tomuto typu pojmenování bylo využito.

Ač v urbanonymickém systému města Český Krumlov proběhlo v různých dobách několik změn dle tehdejších ideologií, můžeme celkově označit uliční názvoslovnou síť tohoto města jako stabilní. Současný stav názvů ulic a náměstí je od roku 1989 až na drobné úpravy neměnný.

Seznam použité literatury a odborných pramenů

Sekundární literatura

ANTIOMPLEX, 2007. *Zmizelé Sudety: Das verschwundene Sudetenland*. Vyd. 5. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa. ISBN 978-80-86125-21-3.

Český statistický úřad, 2015. *Historický lexikon obcí České republiky – 1869–2011* [online]. ČSÚ, aktualizováno 2016 [cit. 2023-03-24]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/historicky-lexikon-obci-1869-az-2015>

Český úřad zeměměřický a katastrální, 2021–2022. *Veřejný dálkový přístup k datům RÚIAN* [online]. ČÚZK [cit. 2022-11-24]. Dostupné z: <https://vdp.cuzk.cz/vdp/ruian>

DAVD, Jaroslav, 2011. *Smrdiv, Brežněves a Rychlonožkova ulic: Kapitoly z moderní české toponymie*. Vyd. 1. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1913-4.

DAVID, Jaroslav, 2017. Urbanonymum. In. KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek a PLESKALOVÁ, Jana, eds. *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Brno: Masarykova univerzita [cit. 2023-02-16]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/URBANONYMUM>

HARVALÍK, Milan, 2004. *Synchronní a diachronní aspekty české onymie*. Vyd. 1. Praha: Academia. ISBN 80-200-1253-2.

KLEMENSOVÁ, Tereza, 2021. *Zeměpisné názvy v pohraničí po roce 1945 na příkladu okresu Jeseník*. Vyd. 1. Červený Kostelec: Pavel Mervart. ISBN 978-80-7599-287-1; ISBN 978-80-7465-499-2.

KROŠLÁKOVÁ, Ema, 1988. Sémantická motivácia názvov ulíc. In. *Urbanonymia: Zborník prednášok z 2. celoštátneho onomastického seminára Modra-Piesky 8.-10. októbra 1986*. Vyd. 1. Bratislava: Univerzita Komenského. s. 56–62.

KUBÍKOVÁ, Anna, 1999. Vývoj názvů komunikací na území městské památkové rezervace Český Krumlov. *Jihočeský sborník historický*. Roč. 68, č. 1, s. 237–247. ISSN 0323-004X.

MAJEWSKI, Piotr Maciej, 2014. *Sudetští Němci 1848–1948: dějiny jednoho nacionalismu*. Vyd. 1. Brno: Conditio humana. ISBN 978-80-905323-2-8.

MATÚŠOVÁ, Jana, 1989. Vývoj a standardizace pomístních jmen a urbanonym v českém pohraničí. *Naše řeč* [online]. Roč. 72, č. 4, s. 179–187 [cit. 2023-02-16]. ISSN . Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6863>

PLESKALOVÁ, Jana, 2017. Abionymum. In. KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek a PLESKALOVÁ, Jana, eds. *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Brno: Masarykova univerzita [cit. 2023-02-16]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/ABIONYMUM>

Pravidla českého pravopisu, 1993. Vyd. 1. Praha: Academia. ISBN 80-200-0475-0.

PTÁČNÍKOVÁ, Martina, 2021. *Mezi Stalinovou třídou a Husákovým tichem: Kapitoly z pražské toponymie*. Vyd. 1. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-3216-4.

Statistický lexikon obcí v republice Československé, 1923. Praha: Státní úřad statistický, s. 338.

Statistický lexikon obcí v zemi České, 1934. Praha: Orbis, s. 171.

ŠTĚPÁN, Pavel, 2014. Solopisky, Bezdědický kluček, Pode Zděmi, Rooseweltova: ke standardizovaným podobám českých toponym. In. MINÁŘOVÁ, Eva, SOCHOROVÁ, Dagmar a ZÍTKOVÁ, Jitka, eds. *Vlastní jména v textech a kontextech*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, s. 115–121. ISBN 978-80-210-6631-1.

Odborné prameny (plány města, archivní dokumenty)

Axonometrická mapa, 1995. In. *Český Krumlov průvodce*. Vyd. 1. Mariánské Lázně: M'Plan Markant.

COUFAL, Bohuslav, 1959. *Český Krumlov: Orientační plán*. Sbíрка map a plánů SOKA Český Krumlov.

COUFAL, Bohuslav, 1949. *Plán města Českého Krumlova*. Sbíрка map a plánů SOKA Český Krumlov.

Český Krumlov plán města, 1993. Vyd. 1. Praha: Kartografie. ISBN 80-7011-238-7.

Český úřad zeměměřický a katastrální, 2010. *Archiv* [online]. ČÚZK [cit. 2022-04-14]. Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/archiv/>

HANKOVEC, Martin, 2007–2023. *Sčítání lidu*. [online]. Digitální archiv. Státní oblastní archiv v Třeboni [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/Scitani-lidu-SOKA-Cesky-Krumlov>

KUBÍKOVÁ, Anna, 2003. Mapový list č. 17, mapa č. 28: Vývoj názvosloví městské památkové rezervace Český Krumlov. In. SEMOTANOVÁ, Anna (red.), *Historický atlas měst České republiky: svazek č. 11., Český Krumlov*. Praha: Historický ústav Akademie věd České republiky. ISBN 80-7286-031-3.

Národní archiv, značka SO 1939, fond Sčítání obyvatelstva v roce 1939.

Plán města, 1964. In. ZÁLOHA, Jiří. *Český Krumlov a okolí*. Vyd. 1. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství.

Státní okresní archiv Český Krumlov, fond Městský národní výbor Český Krumlov, MNV-1, i.č. 281, kart. 68 – pojmenování ulic 1945–48.

Státní okresní archiv Český Krumlov, fond Okresní úřad Č. Krumlov, Ú-72, karton 226 – voličské seznamy.

Středisko geodézie Č. Krumlov, 1972. *Český Krumlov: Orientační plán*. Sbíрка map a plánů SOkA Český Krumlov.

Přílohy

Obrázek 1 Vyhláška Místního národního výboru o pojmenování ulic a míst. Část první.....	i
Obrázek 2 Vyhláška Místního národního výboru o pojmenování ulic a míst. Část druhá.	ii
Obrázek 3 Sdělení Osidlovacího úřadu o pojmenování městských čtvrtí a ulic.	iii
Obrázek 4 Žádost o schválení názvů ulic.	iv
Obrázek 5 Návrh pojmenovat urbanonymum <i>Českobratrská ulice</i>	v
Obrázek 6 Vyrozumění o výnosu Ministerstva vnitra.	vi
Obrázek 7 Sdělení o přejmenování <i>třídy dra Edvarda Beneše</i> na <i>Stalingradskou třídu</i>	vii
Obrázek 8 Prosba o schválení názvů ulic.	viii
Obrázek 9 Návrh na pojmenování ulic.	ix

Místní národní výbor.
stavební oddělení
v Českém Krumlově.

671/20
Čes. Krumlov 23.5.1946

Č.j.4530/46

Včs: Pojmenování ulic a míst.

V y h l á š k a .

Rada MNV v Českém Krumlově schválila respektive doplnila ve smyslu platných nařízení české názvy ulic a míst v městě Český Krumlov, které po okupaci opět zavedla předcházející MSK v Českém Krumlově. Tyto názvy se předkládají veřejnosti k nahlédnutí. Plán ulic resp. míst je vyložen k veřejnému nahlédnutí od 25.5.- 8.6.1946 v úředních hodinách v místnosti staveb.odd. na radnici v Čes.Krumlově.

1. Historické názvy:

<u>České názvy:</u>	<u>Názvy za okupace:</u>
Panská ulice.....	Herrengasse
Radniční ulice.....	Rathausgasse
Dlouhá ulice.....	Langegasse
Soukenická ulice.....	Tuchmachergasse
Široká ulice.....	Breitegasse
Na louži.....	Auf der Lacken
Kájovská ulice.....	Gojauergasse
Parkán.....	Parkgraben
Masná ulice.....	Fleischgasse
Horní ulice.....	Obere Gasse
Kostelní ulice.....	Kirchengasse
Malá Amerika.....	Klein Amerika
Dolní náměstíčko.....	Unteres Platzl
Horní náměstíčko.....	Oberes Platzl
Petidomí.....	Fünfhäuseln
Tavárna.....	Schmelzhütte
Kaplická silnice.....	Kaplitzerstrasse
Latrán.....	Latron
Zámecké schody.....	Hofstiege
Nové město.....	Neustadt
Klásterň ulice.....	Klostergasse
Jelení zahrada.....	Hirschgarten
V jáme.....	Graben
Věžní ulička.....	Turmgässchen
Budejovická brána.....	Budweiser Tor
Chvalšinská silnice.....	Kalschingerstrasse
Špicák.....	Spitzenberg
Pod kamenem.....	Steinwand
U Dobrkovického hamru.....	Bei Turkowitzer Hammer
Vodotrysk.....	Wasserkunst
Zámek.....	Schloss
Plešivec.....	Flössberg
Rybařská ulice.....	Fischergasse
Jesuitská zahrada.....	Jesuitengarten
Horní Plešivec.....	Oberer Flössberg
Dolní Plešivec.....	Unterer Flössberg
Krásné údolí.....	Saugraben
Cihelna.....	Ziegelei

VIII 1127
3

Obrázek 1 Vyhláška Místního národního výboru o pojmenování ulic a míst. Část první.

- České názvy:
Ulice T.G.Masaryka.....	<u>Názvy za okupace:</u>
U Vltavy.....	Görlingstrasse
Šatlavská ulice.....	Am Wirtl
U pivnice.....	Fronfestgasse
Po vode.....	Bei der Bierhalle
	Nach dem Wasser
2. Historické názvy ulic, které pro nevhodnost byly nahrazeny novými:
<u>Nové názvy:</u>	<u>Bývalé názvy:</u>	<u>Za okupace:</u>
Ulice Jana Švermy.....	Linecká ulice.....	Linzerstrasse
Pivovarská ulice.....	Panenská ulice.....	Jungfrauengasse
Rooseveltova ulice.....	Stifterova ulice.....	Stiftergasse
3. Názvy zcela nové:
<u>České názvy:</u>	<u>Za okupace:</u>
Adměstí Svornosti	Adolf Hitler Platz
Tr. Dr.Edvarda Beneše.....	Bahnhofstrasse
Ulice 5.května	Befreiungsgasse
Ulice Jana Nerudy.....	Nepojmenovaná ulice od Student-
ského domova k Novému domovu
Ulice Karoliny Světlé.....	Ulice od vily p.primáře Kocmouda
k městskému rybníku.
4. Historické názvy čtvrtí:
<u>České názvy:</u>	<u>Za okupace:</u>
Latrán.....	Latron
Tavírna.....	Schmelzhütte
Za horní branou.....	Ober Tor
Plešivec.....	Flössberg
Vnitřní mesto.....	Innere Stadt
Špičák.....	Spitzenberg
Nádražní předměstí.....	Bahnhofvorstadt
5. Název čtvrti nově utvořený:
<u>Český název:</u>	<u>Bývalý název:</u>	<u>Za okupace:</u>
Pod skalkou	U Poráka	Beim Porak

Námítky proti n o v ě utvořeným názvům možno podati v době jejich veřejného vyložení u staveb. oddělení MNV v Českém Krumlově. Námítky proti názvům historickým jsou bez předmětné.

Tajemník:
JUDr. Křivanec

VIII ¹²¹/₃

Místopředseda:
Frant. Zatloukal v.r.

Vyhláška - 201
25. I. 1946

[Signature]

Obrázek 2 Vyhláška Místního národního výboru o pojmenování ulic a míst. Část druhá.

671/20

osidlovací
4346/48-I.Ok/46b

20. května 1948.

Český Krumlov-pojmenování městské čtvrti a ulice

Titl.

Osidlovací úřad a PNO,
oblastní úřadovna,

České Budějovice.

Na Vaši žádost čj. V./3-9794/48-Fe/8 ze dne 11.
května t.r. uvádíme jména jednotlivých čtvrtí a příslušných ulic
v Českém Krumlově.

Nádraží: Třída Br. Eduarda Beneše/Nádražní ulice/
Nádražní předměstí.

Latrán: Špičák,
Kláštevní ulice,
Pod kamenem,
Chvalšinská silnice,
Havraní skála./Bahenstein/
Jáma,
Na zámeckých schodech,
Zámek,
Věžní,
U Budějovické brány,
Nové Město.

Plešivec: Horní Plešivec,
Dolní Plešivec,
Rybářská,
Švermova,
Horská,
Krásné údolí,
Cihelna,
Ul.5.května.

Město: Náměstí Svornosti,
Radniční ulice,
Masná,
Karoliny Světlé,
Dlouhá,
Široká,
Soukenická,
Kájovská,
Parkán,
Pánská,
Horní,
Kostelní,
Na louži,
Nerudova/Šatlavská/
U Vltavy.

Horní Brána: Kaplická,
Rooseveltova,
Dolní náměstíčko,
Horní náměstíčko,
Pětidomí,
Po vodě,
U sv.ducha,
Tavárna,
Malá Amerika.

Předsedař

22/5/1948

Obrázek 3 Sdělení Osidlovacího úřadu o pojmenování městských čtvrtí a ulic.

21. února 1946

č. 1748/46.

671/20

pres. stav. dr. K. Šv.

P. T.

Okresní správní komise

v Českém Krumlově.

Schválení názvů ulic

K Vašemu přípisu ze dne 19. 11. 1945 č. j. 12280 a k oběžníku ministerstva vnitra č. B-8253-8/8.45 II/4 ze dne 10. 8. 1945 dovoluujeme si zažádati o schválení názvů těchto ulic v Českém Krumlově:

Třída dr. Edvarda Beneše /býv. Bahnhofstrasse/
Rooseveltova ulice /býv. Stiftergasse/.

Usnesení o změně názvů ulic bylo učiněno 7. řádné schůzi místní správní komise v Českém Krumlově dne 11. července 1945.

Současně v příloze Vám zasíláme seznam ulic, které byly přejmenovány, výpis z prozokolu s usnesením o přejmenování ulic a situační plánec.

Prosíme o příznivé vyřízení naší žádosti.

předseda:

OK
15B

Tajemník:

Osobně předáno H. Janicovi.

VYPRÁVENO DNE

22. 11. 1946

aa

Obrázek 4 Žádost o schválení názvů ulic.

Do ruce
Věc: Návrh na pojmenování ulice.

Č.Krumlov 31.V.1946.

671/20

Místnímu národnímu výboru

v Českém Krumlově.

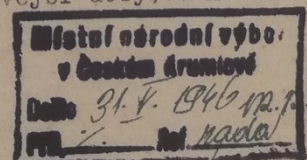
Podepsaní občané si dovoluují navrhnouti, aby ulici jdoucí od hostince p.Valkonyho směrem západním, v níž stojí domy čís. 52, 57, 63, 71, 72, 80, 83-89 na nádražním předměstí, bylo dáno jméno Českoobratrská ulice.

Odůvodnění:

Věříme, že českoobratrství bylo vykvětem české kultury po její nejlepší stránce. Tuto víru čerpáme z dějin v pojetí Palackého a jsme v ní utvrzováni rozpoznáním Masarykovým. Nebylo by správné vidět v Českých bratřích ustrašence a poustevníky, odloučené od proudu a tvorby národní kultury. Skupina, která dala národu Kralickou bibli, vzorné školství, klasickou literaturu a nadto vnitřní a zdravou zbožnost a živou, tvořivou mravnost, skupina, která zrodila a nejen sobě, nýbrž celému světu dala Jana Amose Komenského s jeho Labyrintem, Pansofií a Didaktikou - to není sekta stojící stranou živého toku národních dějin, mimo zápas o svět, bez zodpovědnosti za jeho osudy. K této skupině v její obnovené podobě, k jejímu duchu a k jejím ideálům se hlásí veliký počet vynikajících mužů novější doby, od Kollára a Šafaříka až k prezidentu Masarykovi.

Miř. Křiváček
Křiváček

Čes. Krumlov, Nádr. 88.

Č.č. 04738
4438/46

Obrázek 5 Návrh pojmenovat urbanonymum Českoobratrská ulice.

OKRESNÍ RADA OSVĚTOVÁ V ČESKÉM KRUMLOVĚ

č. j.: 222-5/4-50-IV.
PŘI ODPOVĚDI UVEĎTE ČÍSLO

Věc: Pojmenování náměstí, ulic, silnic
a železničních tratí.

Č. Krumlov dne 14.4.50.

Místnímu národnímu výboru

v Českém Krumlově.

Ministerstvo vnitra výnosem ze dne 27. března 1950

sdělilo:

K výročí historického vítězství Rudé armády u Stalingradu, vyjel fil náš pracující lid mnohostranně svou lásku, hluboký obdiv a věčnost hrdinným stalingradským obráncům a vítězům.

Tato láska, obdiv a vděčnost měla by však býti vyjádřena trvaleji tak, že by místní národní výbory pojmenovaly a důstojně označily některé z upravených veřejných prostranství jménem města Stalingradu.

Naše národní výbory jako nositelé a vykonavatelé státní moci měly by si proto tento způsob dodatečného uctění stalingradské epopeje stanovit za jeden z nejbližších ukolů. Vhodnou příležitostí bylo by k tomu 5. výročí vítězství v květnové revoluci, jehož by nebylo bez vítězného Stalingradu. Jsme přesvědčeni, že náš pracující lid takové rozhodnutí s radostí uvítá. Jméno Stalingradu bude připomínat obyvatelstvu i zahraničním návštěvníkům na věčné časy, že právě tam bylo zachráněno lidstvo před fašistickým útokem.

O tom Vás vyrozumíváme za tím účelem, abyste nám pokud možno obratem pošty, nejpozději však do 30. dubna 1950 hlásili, zda ve svém obvodu hodláte přistoupiti k pojmenování některého náměstí, ulice, silnice názvem Stalingrad.

Stanovenou lhůtu bezpodmínečně dodržte.

MÍSTNÍ NÁRODNÍ VÝBOR	
ČESKÝ KRUMLOV	
OBČI: 20. IV. 1950	PŘÍLOHY: -
Zn: 222/50-IV	REFERENT: I.

Referant:

B. Krumlov

*Dr. J. Jirasek
projednáno 22. 4. 50
Stalingradská křesť.*

Obrázek 6 Vyrozumění o výnosu Ministerstva vnitra.

222/50-20/4-I-K.

Pojmenování ulic

22. dubna

50.

Okresní národní výbor

v Českém Krumlově.

K Vašemu přípisu ze dne 14.4.1950, č.j.222-5/4-50-IV sdělujeme, že podle usnesení rady MNV ze dne 21.dubna t.r. bude pojmenována dosavadní třída dra Edvarda Beneše na Stalingradskou třídu.

VYPRAVENO DNE

24. IV. 1950

Předseda:

Obrázek 7 Sdělení o přejmenování třídy dra Edvarda Beneše na Stalingradskou třídu.

STNÍ SPRÁVNÍ KOMISE
ČESKÉM KRUMLOVĚ

Telefon č. 5 a 25

Český Krumlov, dne 28. července 1945.

Oddělení: stavební
Číslo jednací: 2321 - Sl 28/45
Věc: Názvy ulic.

P.T.

Ministerstvo Vnitra

v Praze.

Na základě Vašeho výnosu ze dne 18. května 1945 č. B 8150
12/5-45-III l. prosíme o schválení námi navržených názvů ulic,
jež nejsou historickými, vždy se měnily nebo dokonce i za dřívější
Čsl. republiky byly jen německé.

Jsou to následující názvy:

dřívější německé:

Adolf Hitler Platz
Bahnhofstrasse
Am Wirtel
Frontwestgasse
Stiftergasse
Befreungsgasse
Bei der Bierhalle
Nach dem Wasser

nynější české:

Stalinovo náměstí,
Tř. Dr. Edvarda Beneše,
U Vltavy,
Ul. Jana Nerudy,
Rooseveltova ulice,
Ul. 5. května,
U pivnice,
Po vodě.

/Nepojmenovaná ul. v předměstí/. Ul. Karoliny Světlé.

Historická, jakož i ostatní vžitá názvy byly ponechány
stejně jako před 1. říjnem 1938,

Tajemník:

VYDÁVENO DNE
28. VII. 1945

Předseda:

ca. a/Bohd.

[Red signature]

Sl. 28/45

Obrázek 8 Prošba o schválení názvů ulic.

KLUB ČESKOSLOVENSKÝCH TURISTŮ ODBOR ČESKÝ KRUMLOV

Č. j.: 14/I-1948

Věc: Pojmenování Městských sadů.

Český Krumlov, dne 26. ledna 1948

Místní Národní Výbor,
/Stavební oddělení/,

Český Krumlov.
.....

Podáváme znovu návrh, aby městské sady v Českém Krumlově byly přejmenovány na SADY Dra Kulicha, k uctění světlé památky tohoto zdatného bojovníka za Český Krumlov.

Dále navrhujeme pojmenování některých ulic následujícími jmény : Ulice Petra Voka, Ulice Zuzany Vojířové /pod zámekem u Mrázkova mlýna/, Ulice preláta Bílka, Ulice Karla Hynka Máchy /byl zde jako turista a pochvalně se ve svém deníku zmiňuje o Č. Krumlově/, Ulice Jihočechů, Ulice Zlatokorunská, Ulice hraničářů.

Dále žádáme o svolení, že naši chlapci a děvčata mohou na začátku jara očistiti od prachu všechny pouliční tabulky, aby při začátku ~~místní~~ sezony, byly čisté.

Dále navrhujeme, zda by bylo možné všechny neobydlené domky uzavřítí nebo naříditi povinnou brigádu občanstva k odvezení nečistoty.

Chceme ze všech sil Vám pomáhati, aby Český Krumlov se do jara zaskvěl v čistotě a pořádku.

Vaším veškerým přáním a návrhům budeme hleděti vždy vyhověti.

S turistickým pozdravením

Z a :

E. Steyinger
jednatel

J. Blahos
J. a. Pridoboda

*Předat předchozí knihu
a seznam*

Kučl

Obrázek 9 Návrh na pojmenování ulic.